

III. Dél. Besédna preména. V ta razdelik so práv prilično spravljene sosébné nektére lastnije slovenskiga jezika, namreč: Pomanjšanje in povikšanje, in preména imén in prilógov, in razen pomen beséd. Kar poslednje tiče, je v 67. in naslednjim §. nekeje oménov danih, v kterih je mnogo lepôte in prednosti našiga jezika, in slovoslovcam da perložnost, dalje misliti. Lepôta in bogastvo slovenskiga jezika, kterimu se sostavljajanje, zlasti iz večzložnih beséd, toliko dobro ne podá, je namreč v končnicah (Endsilben); té práv sukati, je pa treba poznati prirojeni duh našiga jezika.

Kdor ima to umétnost, bo lepó, in tudi slehernimu Slovincu umévno pisal, in ne bo se mu bati, de bi mu kdo nemškutovanje očital. Némec mora večkrat dolge sostavljene besede imeti, Slovenec pa kar z eno samo besedo opravi, ki jo s permérno končnico perčéli, postavim: verehrungswürdig častitljiv, Rauchfangkehrer stergár, Glockengiesserhüte zvonárnica, Leinwandhändlerfrau platnarica, Dichtwaldbewohnersweib gošavka, Mostbirnwein tépkovec, Loskauftariff odkupnina, Fuhrmannslohn voznina, das Beschäftigetsein mit der Vollendung des Urtheils razsojevanje i. t. d. —

V tem razdelu, ali per sklanjanji bi bilo želeli tudi kratke razlage, kakó naj se lastne iména tujih jezikov v slovensini pričeljujejo, kér zoper to reč so pomôte zlo pogóste. Sploh je slišati postavim: gimnazjum, gubernijum, Cicero, Pius, Cahevs, Jonas, Jeremijas, Palas, Ceres, Likurgus, Dijogenes, Aristoteles i. t. d. namesto: gimnazija, gubernija, Ciceron, Piji, Cahej, Jona, Jeremija, Palada, Cerera, Likurg, Dijogen, Aristotel i. t. d.

Novičar.

V kmetijskih rečeh:

Od ministra je prišlo dovoljenje za napravo kmetijske šole v slovenskim jeziku v Ljubljani, ktere bomo drugo pot kej več povedali. — Tudi je kmetijska družba dobila dovoljenje več kmetijskih podružnic po Krajnskim napraviti; tudi od tega bomo po novim létu več govorili. —

V rečeh deržavniga zbora:

V 9. seji deržavniga zbora je bilo oznanjeno, de se po več krajih sliši od preprirov in bojev zavoljo lóva (jage) in de je sila potrebno, de bi se postava zató oznanila, in razvujzdanosti na pété stopilo. Minister je poterdil pri ti priliki zatačas lovske postave, ktere je Marski deželski zbor osnoval. — Neki poslanec je vprašal ministra: kdaj de se bo revnimu stanu učiteljev (šolmojstrov) po deželi pomagalo, kteri — po razderti zavezi med gruntnimi gosposkami in kmeti — sémtertjé lakote poginiti morajo? Minister je odgovoril, de je dobro prepričan od téh težav, in de bo. herž ko moč, svoj sklep v ti reči zboru v roke podal. — Na vprašanje nekterih Dalmatinskih poslancev: zakaj de je Cesar bana Jelačića, Hrovata, za poglavarja Dalmacije postavil, je minister Stadion ogovoril: de pri vsim tem ostane Dalmacija samostalna kraljestvo, de so se pa ministri pri volitvi Jelačića posebno po tem ravnali, kér je v Dalmaciji kakor v Istriji več Slovanov, kakor drugih narodov. — Deržavni zbor je dokončal opravični red, to je, postave kako se sme v zboru poredama govoriti, de se pomenkovanje in posvetovanje v prihodnjih sklepih ne bo motilo, dražilo in zaderževalo. Hvala Bogú! de bojo vunder enkrat in koj po praznikih začeli ustavo, to je postave nove vlade, delati, ktero že tako željno vsi narodi pričakujejo. — Prihodnji predsednik zbora bo spet Štrobah, ki je pred Dunajskim puntam tako modro zborne pomenke vižal. Dé bi se pač poslanci levíce, sredíce in desníce prijazno zastopili, in vsim na-

rodam avstrijskiga cesarstva pravo svobodo osnovali! Bog daj srečo!

V vojaških rečeh:

Sliši se, de so Cesar začasno poterdili nove postave za rekrutiringo, ktere ukažejo: 1) Tudi žlahetni stan mora, kakor vsak drug, v vojašino (k soldatam) iti. 2) Lózalo se bo. 3) Po spolnjenim 20. letu do spolnjeniga 26. leta bo vojaška služba terpela.

Iz vojske na Ogerskim:

18. tega mesca je obsedla cesarska armada pod vojskovodstvom Vindišgreca ogersko mesto Prešpork; ban Jelačić je pa s svojo armado ravno ta dan Wieselburg sovražniku vžél. Nar hujši vojska bo v Peštu, pa je bo mende tudi kmalo konec — in Ogersko kraljestvo, kakor je zdej skozi 1000 lét bilo, bo zginilo in se potopilo, zató ker krívica in ošabnost nikdar ne zmaga, čeravno včas dolgo terpi. Slovani, Nemci in Madžari bojo prihodnjič z enakimi pravícami tam prebivali, kjer je dosihmal le prevzeteni Madžar sam kraljeval in si ošabno bérke vihal: „Nemember tot — pasamateremtete!“

Sicer iz svetá:

Ni več dvomiti, de bo na Francozkim Ludevik Napoleon, strícnik nekdanjiga cesarja Napoleona, za Francozkiga vladarja (prezidenta) izvoljen. Bog vé, ali bo ta volitev Francozam mir in srečo, ali pa nove prekucije prinesla? — Oče papež so še zmirej v Gaeti. Nekteri Rimski puntarji si clo gerdo jezik brusijo ter pravijo, de papež nimajo več deželske oblasti in de nej bojo le Rimski škof. — Slovanska lipa (slovensko društvo) v Pragi ima 29., 30. in 31. tega mesca velki zbor, h kterimu je tudi Ljubljansko slovensko družbo povabila. Gosp. Cigale je šel v imenu družbe v Prago. — 14. tega mesca so si napravili zbrani poslanci slovenskih narodov práv vesel večer v Kromerizu; slovenost je veljala edladu Serbskih poslancev, ki so zadobili od ministerstva práv vesel odgovor na želje Serbskiga naroda. — V Frankobrodu se je začelo zopet zlo mešati, Šmerling, minister notranjih zadév in Avstrijanc, je odstopil, in še 2 druga Avstrijanca sta se svojim službam odpovedala. Frankobrodski zbor hoče nemškiga cesarja voliti in ponuja žezlo in krono — pa dosihmal se noče nihče za njo oglasiti. Frankobrodci imajo le dve napénosti, in te ste, de so v vsim prenašli, — in de mislijo, de mora celi svet plesati, kakor oni godijo!

Opomba.

Današnjimu poslednjimu listu tega léta je priložen: 1) poslednji del „Divice Orleanske“, v kteri nam je naš slavní Koseski óčitno razodel moč, lepoto in bogastvo jezika slovenskiga, in ki nas je še bolj poterdil v naših mislih, de naš slovenski jezik po pravici zasluži imé samostalniga jezika; — 2) poslednji del „Slovenskiga vertnárja“, ki bo močno pomagal žlahetni sadjoreji na noge, zakaj dokler nimamo edinih in pravih imén mnogih sadnih plemén, nikdar ni en sadjorejie družiga razumeti v stanu; kar „slovenski vertnár“ le z besedo uči, bojo še bolj razjasnile sadne razstave; 3) je priložena navadna doklada; 4) glavni list in 5) zavitek Novíc. Imenika prejemnikov létas ne bomo dali, kér nam časa manjka, veliko število prejemnikov sostaviti, in bi nam tudi preveč potroškov prizadjalo, kér smo létas še sicer veliko doklad priložili. V začetku Novíc je bilo treba vsako rodoljube in posebno prijatle slovensine pokazati, zdej pa je treba, de smo vsi Slovenci, ki nas je slovenska mati rodila. Kazalo važnisih sostavkov pričjočiga tečaja bomo po novim létu prinesli, kér ga zdej še nismo mogli dokončati.

Vredništvo.